

DIABETES MELLITUS

(sokeritauti)

Yleistä taudista

Sokeritauti eli diabetes mellitus johtuu yleensä eläimillä siitä, että insuliinin erityös haimasta vähenee. Taudin puhkeamiseen vaikuttavia kaikkia syitä ei tunneta. Naarailla tautia esiintyy n. kolme kertaa enemmän kuin uroksilla. Naarailla (erityisesti koirilla) oireet puhkeavat usein kiimojen yhteydessä hormonimuutosten aiheuttaessa insuliiniresistenssiä. Koiran ja kissan ylipaino voi myös altistaa sokeritaudille. Vanhoilla eläimillä sairaus on yleisempi kuin nuorilla.

Oireet

Runsas juominen, virtsaaminen ja ruokahalun lisääntyminen ovat tyypillisimpiä oireita. Yleensä eläin on ylipainoinen, mutta alkaa laihtua taudin edetessä. Pitkään hoitamattomassa sairaudessa kehittyy ns. happomyrkytys, joka vie ruokahalun; aiheuttaa väsymystä ja oksentelua, sekä asetonin hajun hengitykseen. Kissoilla tavataan myös neuropatiaa, jolloin koordinaatiokyky heikkenee, ja kävely hankaloituu (mm. kissa saattaa kävellä kintereet maassa).

Hoito

Diabetesta hoidetaan insuliinilääkityksellä, ruokavaliolla ja liikunnalla. Hoito vaatii omistajalta pitkäjänteisyyttä ja säännöllisyyttä, ja hoito on elinikäinen. Keskimääräinen elinajanodote hyvin tasapainossa olevalla taudilla olevassa tilassa on n. 3 vuotta.

Insuliini

Insuliini säilytetään jääkaapissa ja ennen käyttöä neste sekoitetaan huolellisesti pulloa/kynää kääntelemällä (ei ravistella!). Kissoille ja koirille on käytössä eri insuliinivalmisteet. Annostelu on yleisimmin 1-2 kertaa päivässä.

Ruiskut ja neulat

Pistoksen annosta ja lääkkeen annostelussa voidaan käyttää erityisiä insuliiniruiskuja, joissa on neula valmiina ja annos näkyy yksikköinä; ruiskuja saa apteekista, tai vaihtoehtoisesti ruiskuja voidaan tilata klinikalle. Insuliini voidaan myös annostella insuliinikynällä, johon kuuluu omanlaisensa neulat. Kolmantena vaihtoehtona on perusrisku + neula kombinaatio, jolloin annosmäärä muunnetaan millilitroiksi.

Pistoskohta ja pistoskertojen määrä

Pistos annetaan nahan alle niskan ja selän alueelle selkärangan molemmin puolin, paikkaa vaihdellaan päivittäin. Pistoskerrat määräytyvät yksilöllisesti ja vaihtelevat yleensä yhdestä kahteen kertaan päivässä.

Tarkkailu kotona

Päivittäin tarkkaillaan eläimen yleistilaa: olemusta, ruokahalua, juomista ja virkeyttä. Jos nämä ovat kunnossa, tila on melko hyvin tasapainossa. Kirjanpito lemmikin voinnista on suositeltavaa (sokerikäyrä, eli pikasokerin mittaaminen 12h aikana 1-2h välein). Jos tilassa ilmenee

poikkeavuuksia, on syytä tarkistaa virtsan sokeri (glukoosi) aamulla, päivällä ja illalla liuskoilla, joita saa apteekista. Liuskakokeen tulokset kirjataan ylös, sillä ne auttavat hahmottamaan kokonaistilannetta. Insuliiniannoksen muuttamisesta on aina neuvoteltava hoitaneen eläinlääkärin kanssa. Mikäli on epäily, että potilas sai liikaa insuliinia tai potilaalla vaikuttaa olevan liian alhaisen verensokerin aiheuttamia oireita, voi annosta kuitenkin pienentää tai olla antamatta insuliinia lainkaan (optimaalisesti pikaverensokerin perusteella) . Tällöinkin tulee neuvotella eläinlääkärin kanssa jatkotoimenpiteistä. Epävarmoissa tilanteissa on aina turvallisempaa antaa normaalia pienempi annos insuliinia tai jättää pistos kokonaan antamatta, kuin aiheuttaa verensokerin putoamisen liian matalalle.

Ruokinta ja ruokavalio

Sokeritaudin hoidossa ruokinnan säännöllisyydellä ja ruokavalion koostumuksella on tärkeä osa. Parhaiten tarkoitukseen soveltuvat valmiit, diabeetikon tarpeita silmälläpitäen suunnitellut erikoisruoat, joita saa eläinlääkärivastaanotoilta tai nettikaupoista. Sokeritautia sairastavan potilaan ruokia ovat esiin. Hill's Prescription Diet Canine r/d tai w/d, Eukanuba Glucose Control Formula, Specific CRD/CRW (fibril), Royal Canin Diabetic, ja Brit Diabetes. Ruokavalion nopeat muutokset eivät ole suositeltavia.

Yhden pistokerran potilaille annetaan aamulla pistoksen aikoihin n. 1/4 ruoasta, loput 2/3-3/4 ruoasta annetaan 7-9 tunnin kuluttua pistoksesta. Loppuruoan voi myös antaa useampina pieninä annoksina päivän mittaan.

Kahden pistokerran potilaille annetaan puolet päivän ruoka-annoksesta aamupistoksen aikana, ja toiset puoli annosta iltapistoksen yhteydessä. Illalla voidaan antaa pieni ateria ainakin niille potilaille.

Kissan aineenvaihdunta ja ravitsemustarpeet poikkeavat koirasta. Diabeetikkokissan kohdalla ruokinnalla ei ole niin suurta merkitystä kuin koiralla; kissa saa syödä niin usein kuin haluaa, eikä pistos ja ruoka-aikojen tarvitse olla yhteydessä toisiinsa. Sokeritautisen kissan ravinnon tulisi sisältää runsaasti proteiinia ja vain vähän hiilihydraatteja ja kuitua. Pääsääntöisesti kissaa voi ruokkia tavallisella kissanruoalla. Mikäli kissa on ylipainoinen, se tulee pyrkiä laihduttamaan. Erikoisruoat ovat osoittautuneet tehokkaiksi laihdutuskeinoiksi; niitä ovat mm. Hill's Prescription Diet Feline r/d tai w/d, Eukanuba Feline Restricted Calorie Formula ja Specific FRD/FRW (fibril).

Potilaan painon on tarkoitus pysyä suunnilleen samana, se ei saa lihoa eikä laihtua ellei kyseessä ole ylipainoinen potilas. Ylipaino hankaloittaa hoitoa, minkä vuoksi lihava potilas tulee pyrkiä laihduttamaan. Laihdutus tehdään hitaasti; noin 1-2%:n painonlasku viikossa on sopiva tahti. Laihdutus saattaa mahdollistaa insuliiniannoksen pienentämisen. Kissoilla lääkitystarve voi jopa poistua kokonaan, kun paino normalisoituu.

Liikunta

Liikunnan tulee olla rauhallista, säännöllistä ja päivittäin samanlaista. Suuret rasitukset aiheuttavat häiriöitä sokeritasapainossa. Lenkit tulisi ajoittaa ruokailun jälkeen. Keksejä tms. voi pitää mukana siltä varalta, että verensokeri laskee ja koira rupeaa heikkottamaan lenkin aikana.

Insuliinishokki

Insuliinin yliannostus aiheuttaa verensokerin liiallisen laskun. Tämä ilmenee vapinana, heikkoutena ja tajuttomuutena. Tällöin annetaan eläimelle (mikäli se on tajuissaan) heti 1-2 teelusikallista hunajaa, sokerivettä tai vähän ruokaa. Tajutonta potilasta ei saa juottaa tai syöttää, mutta sen ikeniin voi hieroa esim. hunajaa tai siirappia. Potilas tulee toimittaa eläinlääkärin hoitoon ensiavun jälkeen.

Diabeteksen komplikaatioista

Koska kiimat aiheuttavat häiriöitä sokeritasapainossa, narttu tulisi steriloida kun sokeritasapaino on saatu lääkityksellä hyväksi kiimojen välissä. Jos sokeritauti puhkeaa kiimaan liittyen ja todetaan varhain, sterilointi heti tilan salliessa palauttaa joissain tapauksissa sokeritasapainon normaaliksi eikä lääkitystä tarvita. Muita sokeriepätasapainoa aiheuttavia tekijöitä ovat mm. tulehdukset, ylipaino ja tietyt lääkeaineet (kortisoni- ja hormonivalmisteet). Harmaakaihi on koirien yleisin komplikaatio, muttei yleensä johda täydelliseen sokeutumiseen; kissoilla ei juurikaan tavata diabeettista harmaakaihia.

Sokeritautipotilaat ovat alttiita virtsatietulehduksille, jonka oireita ovat mm. tihentynyt virtsaamistarve, lisääntynyt juominen ja verivirtsaisuus.

Kontrollit

Diabeteksen tasapainotukseen kuluu yleensä n. kuukausi ja on tavallista, että insuliiniannosta joudutaan muuttamaan tänä aikana. Tänä aikana potilaan tulee käydä säännöllisesti kontrolleissa. Kun tauti on saatu kontrolliin, riittää eläinlääkärin kontrollit n. 3-6kk:n välein. Tällöin yleensä tarkistetaan veriarvot, tarvittaessa tutkitaan myös virtsanäyte. Tutkimuspäivänä annetaan insuliini ja ruoka normaalisti.